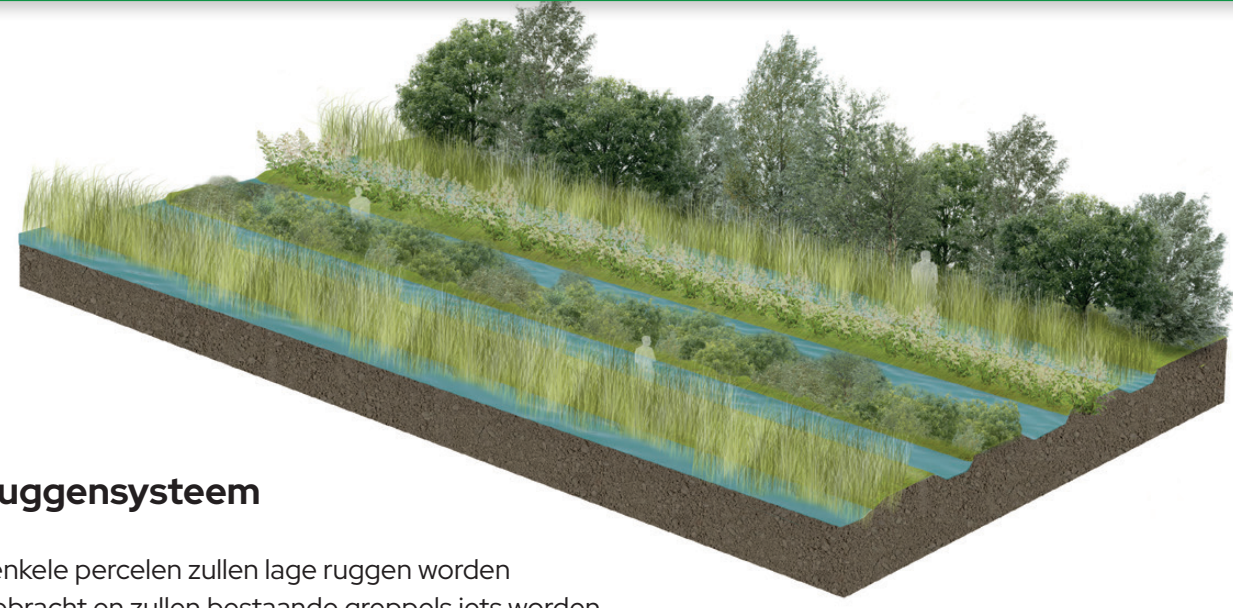

Polderlab Vrouwe Venne

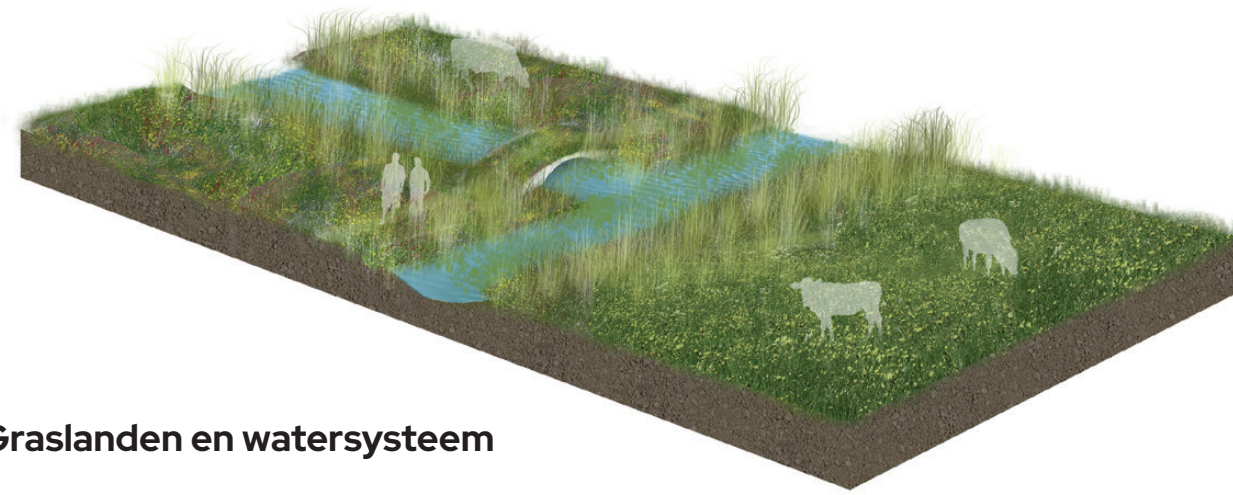
De vier teeltmodules

1. Ruggensysteem

Op enkele percelen zullen lage ruggen worden opgebracht en zullen bestaande greppels iets worden uitgediept. Na peilverhoging zullen de ruggen nog net boven water staan. Hier zullen laagblijvende bomen, struiken en eetbare kruiden worden aangeplant. Tussen de ruggen komen eetbare moeras- en waterplanten.

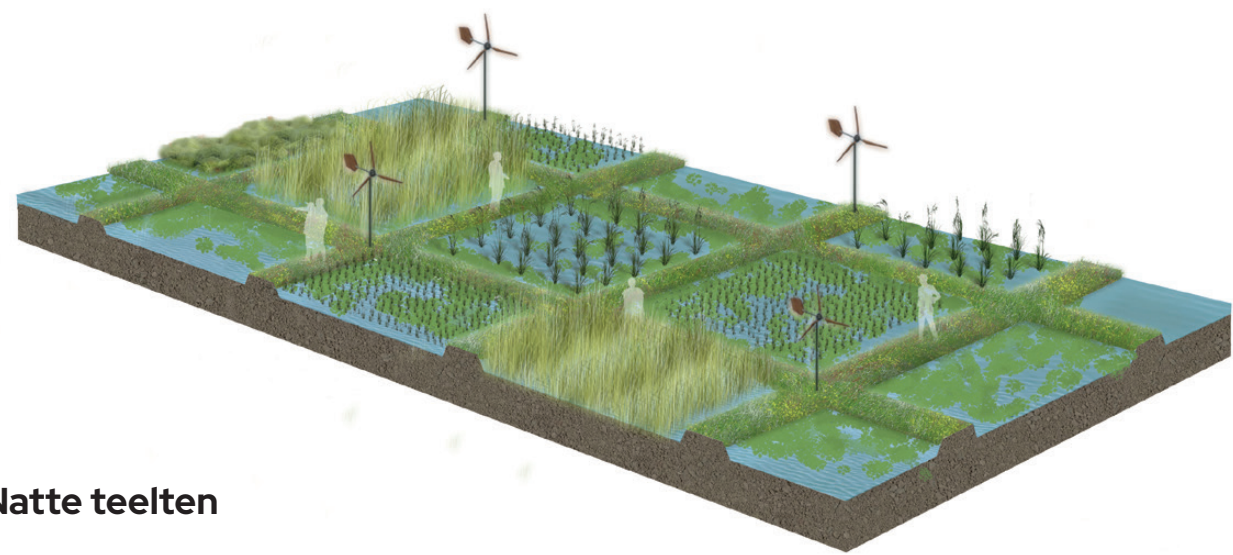
De afwisseling van ruggen en greppels zorgt voor een gelaagde vegetatiestructuur en een optimale ecologische variatie. Omdat gewerkt wordt met de principes van permacultuur krijgen natuurlijke processen alle ruimte en zal de biodiversiteit naar verwachting sterk toenemen.

2. Graslanden en watersysteem

In het open midden van de polder worden bloemrijke en kruidenrijke graslanden ontwikkeld, met extensieve beweiding ('strip grazing') en hooilandbeheer. Onderzocht wordt hoe dit kan bijdragen aan de omschakeling van de huidige melkveehouderij in het veengebied naar natuurinclusieve kringlooplandbouw.

In de watergangen wordt geëxperimenteerd met de teelt van water- en oeverplanten, voor voedsel en waterzuivering ('hydro- en helofytenfilter'). Verbetering van de waterkwaliteit is gunstig voor de natuur, én voor specifieke teelten als cranberry en veenmos. De oevers van alle watergangen krijgen een ecologisch beheer.

3. Natte teelten

Op enkele percelen zullen grotere proefvelden worden ingericht voor natte teelten, zoals cranberry, veenmos en wilde rijst. Omdat elke teelt specifieke eisen stelt aan bodem, waterkwaliteit en waterpeil, zal per proefvak de optimale inrichting worden bepaald. Sommige percelen worden omkaad en krijgen een

eigen peilbeheer, bv. met een eigen windmolen. Andere percelen worden alleen afgeplagd. Door regenwater vast te houden en water van het ene proefvak naar het andere te laten stromen, kan de waterkwaliteit worden verbeterd en zijn ook voedselarme teelten denkbaar, zoals veenmos. De proefvelden zijn ca. 25 x 25 m groot.

4. Veentuinderij

Op de kleigronden langs de Vennemeerweg die een lager peil houden, is ruimte voor een kleine 'veentuinderij' van ca. 0,8 ha. Hier kunnen op ecologische wijze arbeidsintensievere tuinbouwgewassen worden geteeld, bij voorkeur via een aanpak van 'community supported agriculture' (CSA). Dit geeft extra betrokkenheid van burgers en vergroot het totale voedselaanbod uit de polder.

Onderzocht zal worden of en hoe dit voedselaanbod gezamenlijk in de markt gezet kan worden met een eigen kwaliteitsmerk. Ook gezamenlijke verwerking tot bijzondere streekproducten en culinaire specialiteiten biedt een interessant perspectief.

Gezamenlijk initiatief

Polderlab Vrouwe Venne is een gezamenlijk initiatief van Land van Ons en Universiteit van Leiden om nieuwe vormen van voedselproductie te ontwikkelen voor natte veengebieden. Samen met innovatieve ondernemers wordt onderzocht welke gewassen en teelten mogelijk zijn en hoe nieuwe voedselketens tot stand kunnen komen. Uitgangspunt is dat de bodemdaling van het veen wordt gestopt en dat de biodiversiteit wordt vergroot.

De Universiteit van Leiden is hier in 2021 gestart met een 10-jarig onderzoeksprogramma. Dit wordt mede mogelijk gemaakt door een financiële bijdrage van regio Holland Rijnland.

Aanpak

Land van Ons heeft 33 ha grond aangekocht in de Vrouwe Vennepolder en stelt deze beschikbaar aan ondernemers en onderzoekers. Er is een projectleider aangesteld en er is een actieve vrijwillersgroep voor de projectondersteuning. Ook omwonenden en boeren zijn nauw betrokken.

Het beheer van de graslanden wordt voorlopig verzorgd door een biologische boer uit de omgeving. Gestreefd wordt naar bloemrijke en kruidenrijke graslanden en plas-drassituaties. Ook is gestart met de eerste teeltexperimenten. De komende jaren zullen geleidelijk delen van het gebied worden ingericht voor natte teelten en nieuwe gewassen. Daarvoor zal het waterpeil worden verhoogd. Daarnaast zijn inrichtingsmaatregelen nodig voor beheer, opslag, ontvangst en educatie.

Deze folder

Deze folder geeft een impressie van het toekomstige landschapsbeeld en een toelichting op de doelen en de aanpak van Polderlab. Belangrijke bouwstenen zijn de vier onderscheiden teeltmodules die samen een breed voedselpakket voor de regio opleveren. Voor de samenhang tussen de bouwstenen en een goede inpassing in het landschap is een aantal ruimtelijke kaders geformuleerd.

Polderlab Vrouwe Venne wil een voorbeeldfunctie vervullen voor andere veengebieden. Daarom zal extra aandacht worden besteed aan ontvangst, educatie en kennisdeling. Voor het ruimtelijk ontwerp door Circular Landscapes is een bijdrage ontvangen van het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie.

Biodiversiteit en voedselproductie gaan samen in Polderlab Vrouwe Venne

overzicht van mogelijke soorten en teelten

groene kikker

snoek

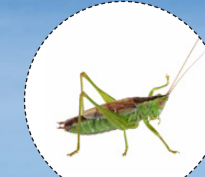
argusvlinder

groene glazenmaker

grutto

rietsprinkhaan

bittervoorn

rietzanger

kleine watersalamander

blauwborst

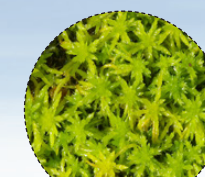
spinnende watertor

wilde bij

dwergmuis

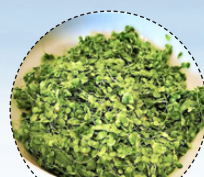
veenmos

cranberries

wilde rijst

waterlinzen

moerasspirea

boerenkaas

vlees

kalmoes

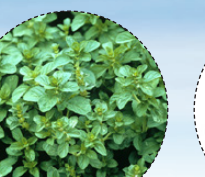
waterkers

gagel

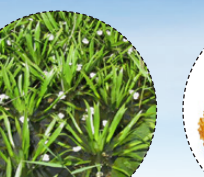
rabarber

watermunt

zwarte bes

krabbescheer

honing

hazelnooten

Internationale proeftuin

Kenmerkend voor het onderzoek in Polderlab Vrouwe Venne zijn het multidisciplinaire karakter, de lange tijdshorizon en de brede doelstelling: voedselproductie, biodiversiteit, klimaat én economie. Naast de Universiteit van Leiden werken o.a. Hogeschool Leiden, Hoogheemraadschap van Rijnland, Naturalis, NIOO-KNAW en andere universiteiten mee. Van begin af aan worden ook boeren en burgers betrokken bij het onderzoek en de gebiedsontwikkeling ('citizen science').

Verspreid over de polder zullen proefvakken worden aangelegd met uiteenlopende, vaak gemengde en/of meerjarige teelten. Per teelt komen er minimaal 3 proefvakken om resultaten te kunnen vergelijken. Onderzocht wordt welke teelten of combinaties van teelten het meest bijdragen aan economisch en ecologisch volhoudbare landbouw op veen.

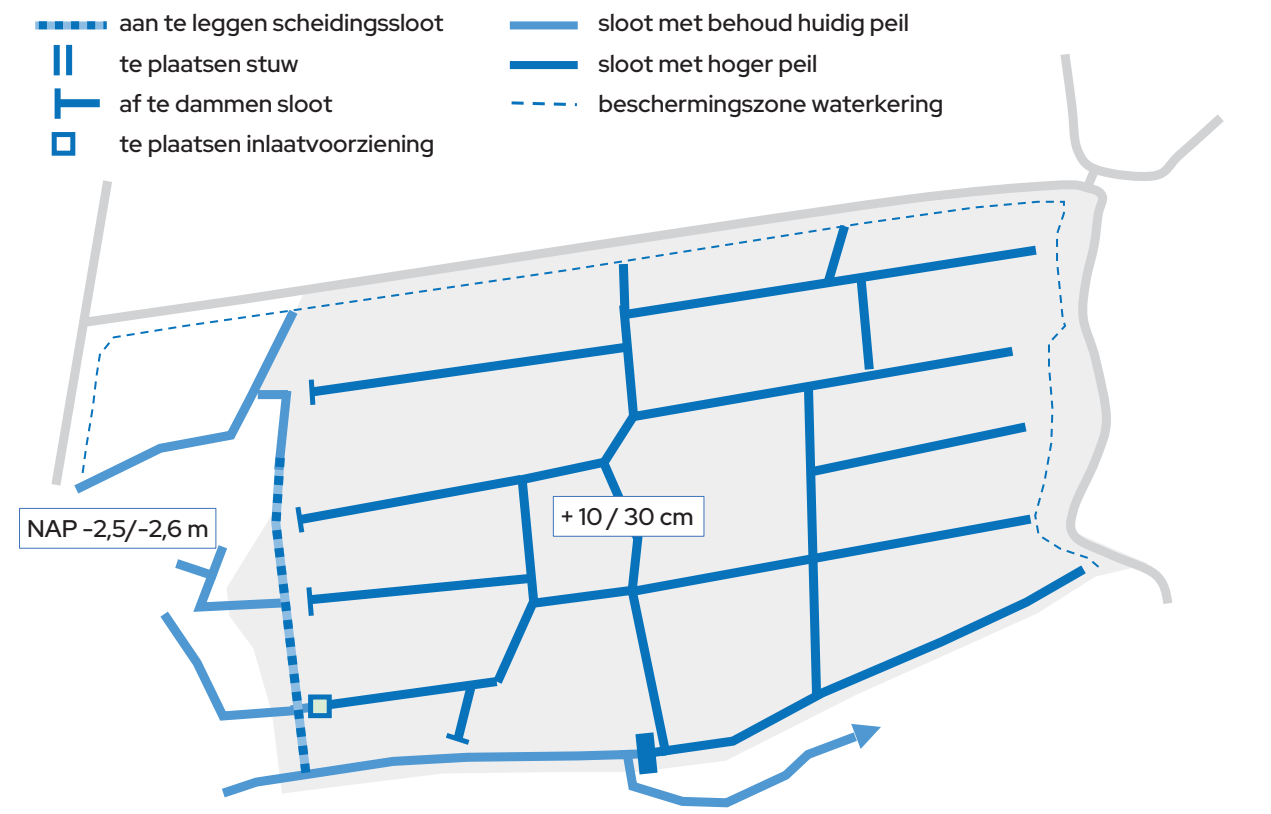
Duurzaam voedselsysteem

Een lokale agrariër zorgt voor het biologisch beheer van de huidige graslanden en er zijn al meerdere enthousiaste initiatiefnemers voor nieuwe teelten. Een teler richt zich helemaal op waterplanten, een andere is gespecialiseerd in moerasplanten en een derde wil meerjarige gewassen op ruggen aanplanten. Ook zijn er kandidaten voor de teelt van cranberries, veenmos, wilde rijst en oosterse groenten en kruiden. Er wordt nog gezocht naar een exploitant voor de veentuinderij.

Alle teelten zijn natuurinclusief en klimaatadaptief, dat wil zeggen zonder gebruik van kunstmest en bestrijdingsmiddelen en met minimale grondbewerking en ontwatering. De telers willen de verwerking en vermarkting van de oogst gezamenlijk organiseren en hier een rendabele businesscase voor opzetten, die ook elders navolging kan krijgen.

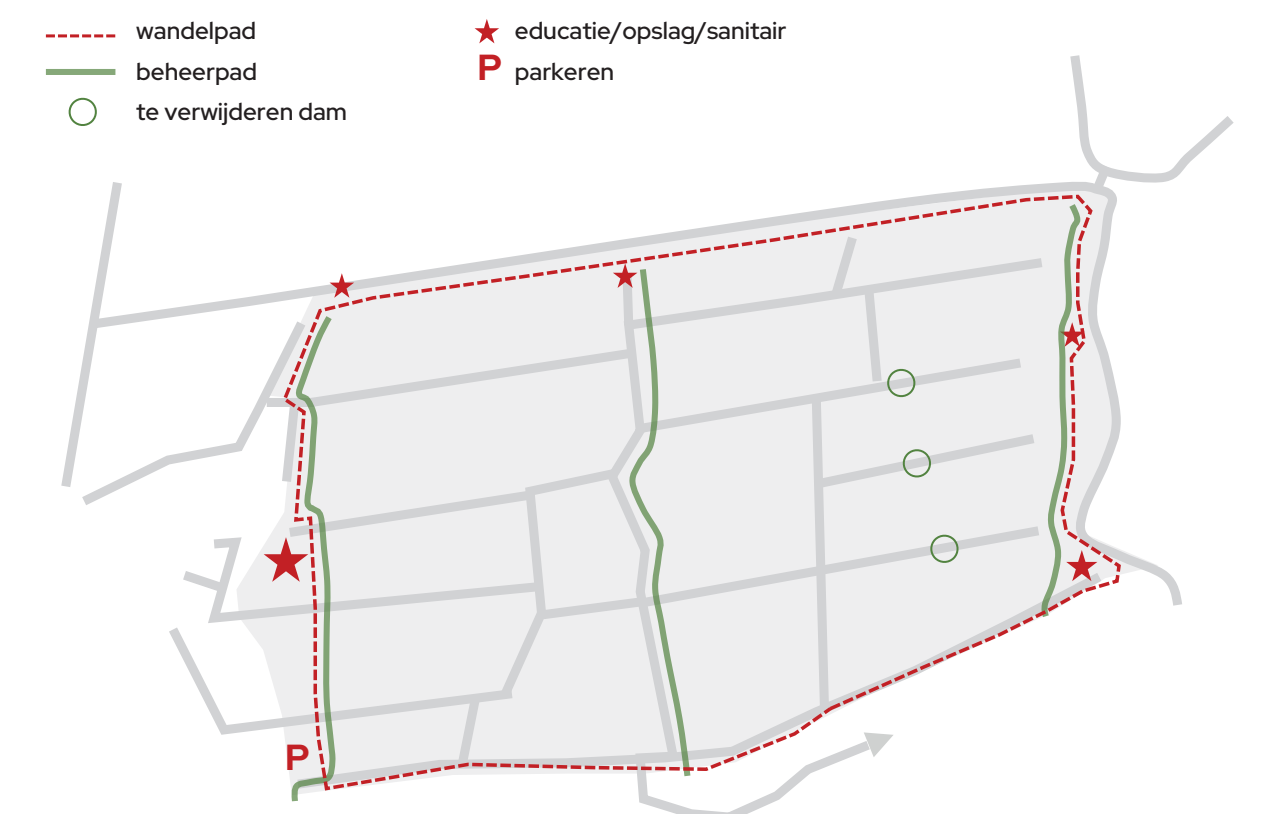
Ruimtelijke kaders

1. Watersysteem

Om het waterpeil in de polder met maximaal 30 cm te kunnen verhogen, wordt een nieuwe stuw aangelegd langs de Leidseweg en worden enkele poldersloten afgedamd. In de praktijk zal het waterpeil fluctueren door neerslag en verdamping. Als het te droog wordt, kan via

een nieuwe inlaat water worden opgepompt. Om de gronden en gebouwen bij Vennemeer op een lager peil te houden, wordt parallel aan de Vennemeer een nieuwe scheidsloot gegraven. Hierbij wordt rekening gehouden met kabels en leidingen en met archeologische en landschappelijke waarden.

2. Ontsluiting en voorzieningen

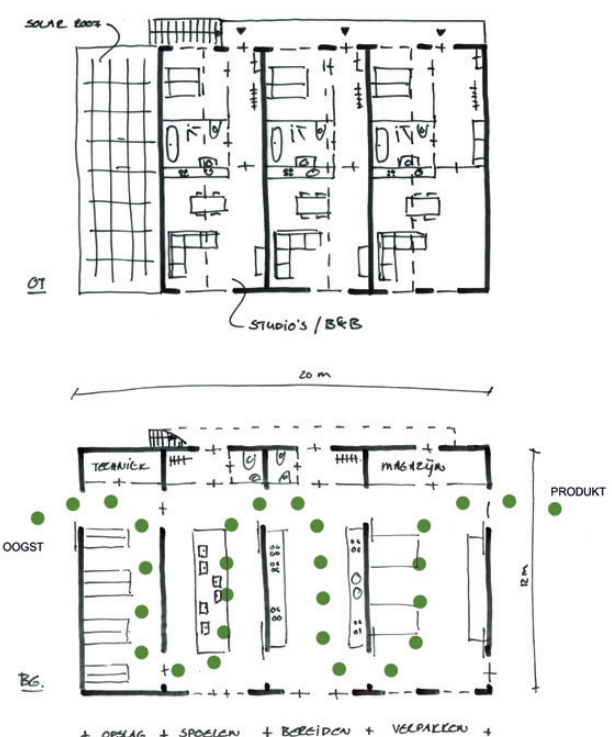
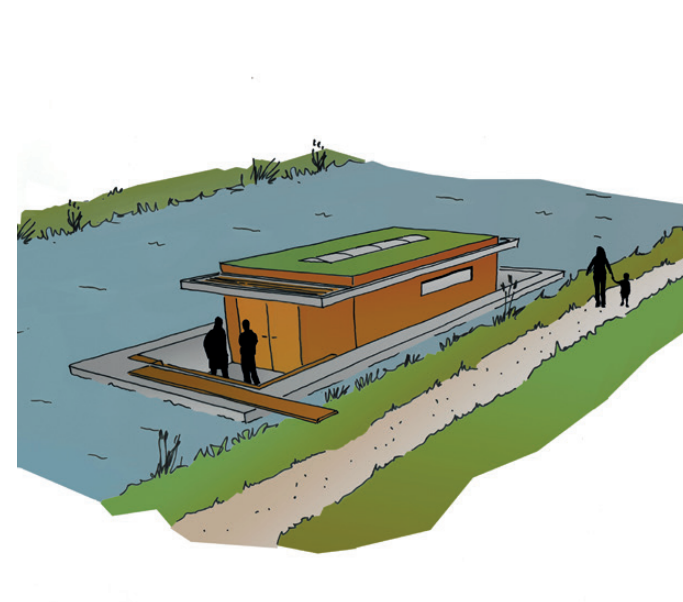
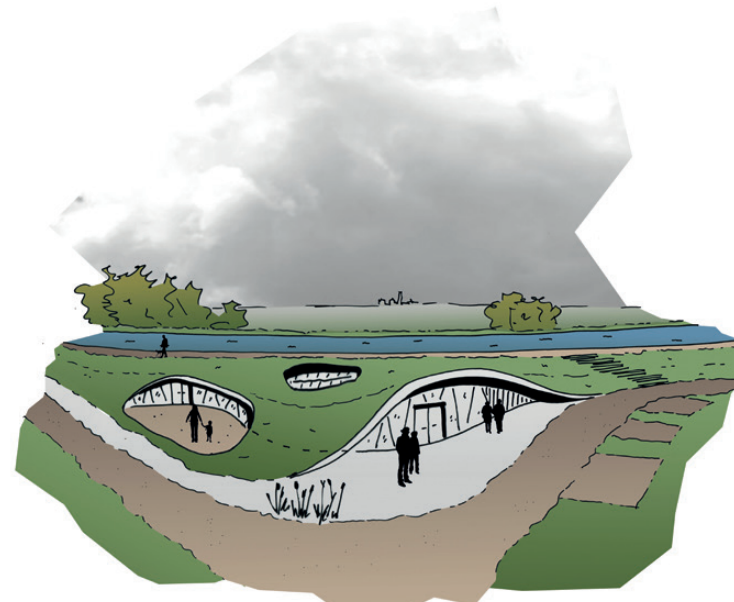
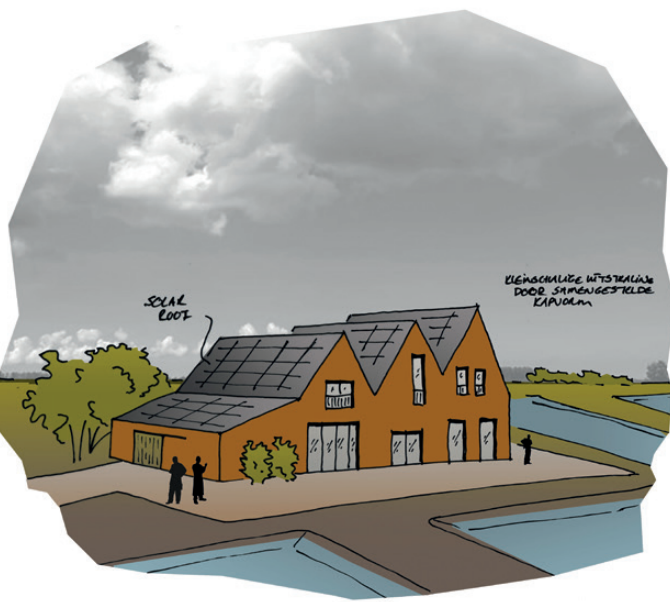
Rond de polder wordt een educatief wandelpad aangelegd, deels over boezemkaden. Dit geeft minimale verstoring en maximale beleving. Langs het pad is een heg aangeplant en komen voorzieningen voor opslag, educatie en sanitair.

Deze voorzieningen krijgen een bijzonder ontwerp en worden zorgvuldig ingepast in het landschap. Daarnaast komen er drie onverharde beheerpaden die alle percelen eenvoudig bereikbaar maken. Enkele bestaande dammen kunnen daardoor verwijderd worden.

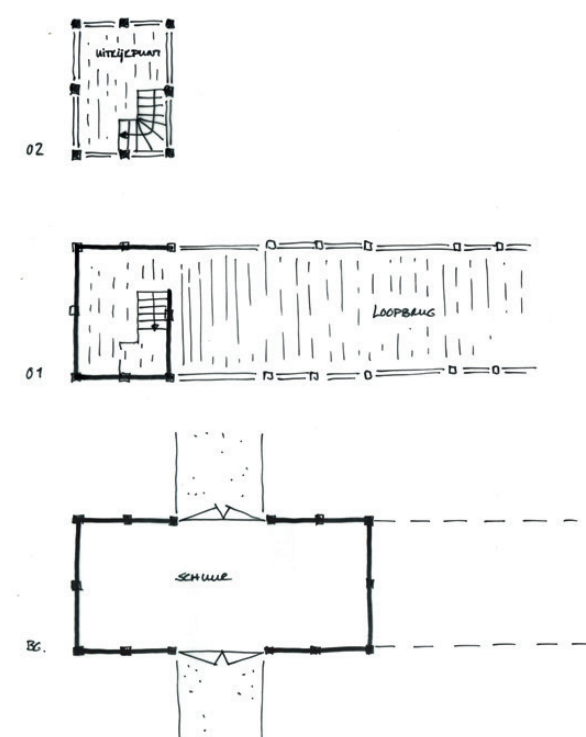
Unieke landschapsbeleving

De Vrouwe Vennepolder is een oud cultuurlandschap in het Groene Hart van de Randstad. Polderlab Vrouwe Venne wil een duurzaam perspectief bieden voor het beheer van dit landschap, met respect voor het verleden en oog voor de toekomst. Door regenwater langer vast te houden en het waterpeil te verhogen wordt de bodemdaling afgeremd en de waterkwaliteit verbeterd. Door de afwisseling van nieuwe teelten, met ook bomen en struiken, zal het landschap minder open worden, maar wel gevarieerder en dynamischer. Voor de natuur en de recreatie biedt dit veel voordelen.

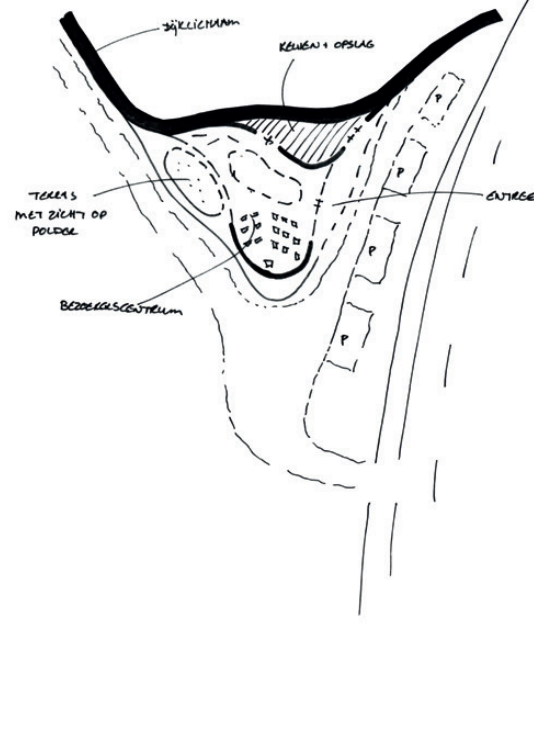
Omdat de Vrouwe Vennepolder een voorbeeldfunctie heeft voor andere veengebieden wordt bijzondere aandacht besteed aan voorlichting en educatie. Voorzien is in een wandelpad om de polder met daarlangs zorgvuldig ontworpen belevingsobjecten en informatiepunten. Verder wordt gedacht aan een ondergrondse ontvangstruimte bij de molen, een uitkijktoren langs de dijk van de Oude Ade en een drijvende berging in de Boekhorstvaart. Aan de Vennemeer zou een gebouw kunnen komen voor opslag, verwerking, workshops, verblijf etc. Deze voorzieningen zijn noodzakelijk voor een duurzame exploitatie van de proeftuin, maar vragen nog wel een nadere uitwerking en afweging.

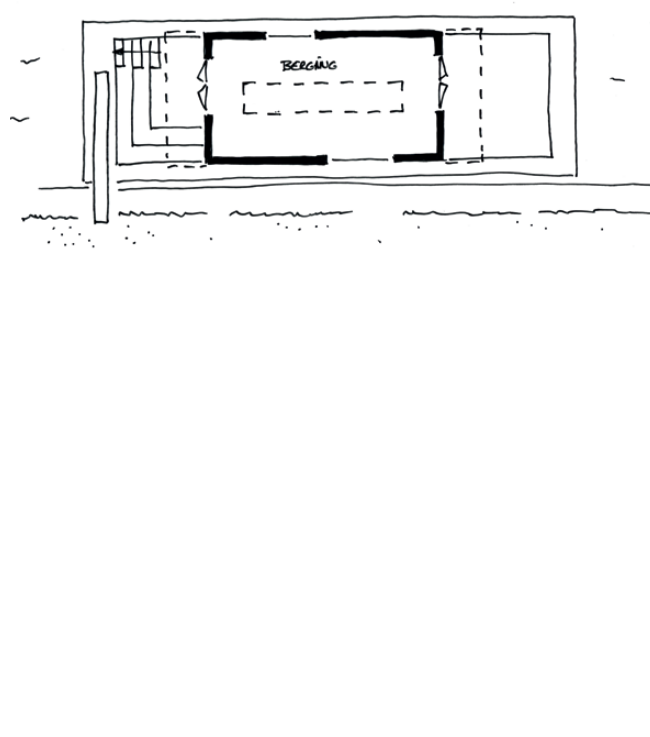
verzamelgebouw bij Vennemeer

uitkijktoren en opslagruimte aan de Oude Ade

ontvangst- en ducatieruimte bij de Vrouw-Vennemolen

drijvende berging in de Boekhorstvaart